МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНИЙФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ДОШКІЛЬНОЇ ПОЧАТКОВО ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ДОШКІЛЬНОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 012 Дошкільна освіта
(спеціалізація) *(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))*

освітня програма Дошкільна освіта. Альтернативна дошкільна освіта

тип дисципліни нормативна
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2020

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньої програми

_____ Т.М. Лесіна
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти
протокол № 1 від 27.08.2020р.

Завідувач кафедри _____ Д.Г. Іванова
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова ради з якості вищої освіти педагогічного факультету

_____ Ю.І. Сич
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми: Шевчук Антоніна Семенівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти ІДГУ

Рецензент програми: Лесіна Тетяна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти ІДГУ

© Шевчук А.С., 2020
© ІДГУ, 2020

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	***Заочна***
Кількість кредитів: 3	*Лекції*:	
	14	*4*
Модулів: 1	*Практичні заняття*:	
Загальна кількість годин: 90	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1	*Лабораторні заняття:*	
		-
Семестр: 2	*16Семінарські заняття*:	
		4
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4	*Консультації:*	
	-	-
	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	*Самостійна робота:*	
	60	*82*

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: професійна підготовка майбутніх фахівців до здійснення організації та керівництва дошкільною освітою в сучасних закладах дошкільної освіти, здатних компетентно розв’язувати складні завдання організаційного і керівного характеру в змінних освітніх умовах.

Мета вивчення дисципліни майбутнім фахівцем: засвоєння законодавчих основ організації та керівництва дошкільною освітою в Україні; оволодіння теоретичними знаннями з організації діяльності закладу дошкільної освіти та організації освітнього процесу з дітьми; опанування науковими знаннями і практичними навичками розрізнення ефективних освітніх керівників і лідерів; формування методичної готовності до організації універсального середовища та освітньої діяльності з дітьми раннього і дошкільного віку на наукових засадах, у т. ч. в умовах закладів альтернативної дошкільної освіти.

Міждисциплінарні зв’язки з дисциплінами «Педагогіка партнерства в закладі дошкільної освіти», «Професійна діяльність вихователя в альтернативному закладі дошкільної освіти».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Знання: знати завдання діяльності МОН України та підпорядкованих йому інститутів у сфері дошкільної освіти; законодавчі основи організації дошкільної освіти в Україні (закони, концепції, стандарти), основні завдання законодавства України у царині дошкільної освіти, нормативно-правові документи, що регламентують і регулюють діяльність ЗДО різних типів і форм власності як організацію; формальні та альтернативні організації в

системі освіти, регламентовані законодавством України; структуру та особливості організації діяльності закладу дошкільної освіти як основного складника першої ланки в освітній системі України; сутність закладу дошкільної освіти як організації, що здійснює освітню діяльність, забезпечує догляд за дітьми та організовує їхню життєдіяльність, партнерські взаємодіє з батьками; риси організацій як об'єктів освіти, зовнішнє і внутрішнє середовище організації, структуру закладу дошкільної освіти, структурні підрозділи, їх роль і специфіку в організаційній, педагогічній, господарсько-побутовій діяльності закладу; законодавчі основи прав та професійних обов'язків директора (завідувача) ЗДО як керівника, концепції ефективного лідерства керівника освітнього закладу, стилів керування, сучасні типи ефективних керівників і лідерів; права й обов'язки вихованців і їхніх батьків як суб'єктів освітнього процесу ЗДО; переваги непрямого, опосередкованого характеру навчання дітей, партнерської взаємодії дорослого з дітьми як вимоги сучасності; варіативні засади організації освітнього процесу; методичні виміри організації освітньої діяльності з дітьми раннього і дошкільного віку на основі принципів дошкільної освіти (дитиноцентризм, здоров'язбереження, інклюзія, розвивальне середовище, розвивальне навчання, особистісно-орієнтований підхід, суб'єкт-суб'єктна взаємодія); організацію універсального середовища і керівництво діяльністю дошкільного закладу в контексті освіти сталого розвитку.

2. Уміння: характеризувати, критично оцінювати, розрізняти основи організаційної свободи у впровадженні освітньої діяльності, у т.ч. інклюзивної та альтернативної освіти, виборі комплексних і парціальних програм, організації діяльності з дітьми на інтегрованих засадах; фінансової та кадрової самостійності закладу дошкільної освіти; академічної свободи як самостійності і незалежності учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, інноваційної діяльності; нормативні засади освітнього процесу в дошкільному закладі (БКДО); методики окремих видів діяльності українських науковців, сучасні технології дошкільної освіти; інтеграцію видів діяльності; баланс керованої і самостійної активності дітей; діяльність інклюзивних груп як організаційної діяльності керівника закладу і педагогічного колективу, вимоги до предметно-просторового середовища як універсального; варіативність планування в ЗДО як інструмент організації освітньої діяльності; методичні виміри в організації освітньої діяльності (провідний вид діяльності дітей; діяльнісний підхід; ігровий характер навчання; інтерактивні форми, методи, прийоми роботи з дітьми); пріоритетні орієнтири для розвитку дітей раннього і дошкільного віку, в т.ч. в альтернативних закладах.

3. Комунікація: керуватися пріоритетами в організації освітньої діяльності в умовах закладів альтернативної дошкільної освіти (індивідуальність дитини, креативний розвиток, стан її здоров'я, сімейні переконання, філософські та релігійні уподобання; формування звички робити вибір і нести за нього відповідальність); педагоги поділяють погляди батьків на альтернативний характер освіти; виявляти лідерський характер

керування альтернативним закладом дошкільної освіти; використовувати набуті знання, вміння та навички на різних етапах організації діяльності ЗДО; виявляти повагу до ціннісного потенціалу (релігійного, етнічного, професійного, особистісного) інших фахівців і партнерів ЗДО; використати ресурс комунікації для розв'язання спільних професійних завдань із організації напрямів діяльності (адміністративна, методична, проектна, освітня, фінансово-господарська); створювати умови для комунікації із представниками наукових і громадських організацій, державних і приватних закладів дошкільної освіти.

4. Автономність та відповідальність: виконувати індивідуальні творчі, науково-дослідні завдання з означеної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта. Альтернативна дошкільна освіта».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Інтегральна компетентність (ІК)			
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі дошкільної освіти та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, керуючись принципами толерантної комунікації, культурної і міжкультурної взаємодії, творчої, креативної й інноваційної професійної діяльності.	ПРН 2	Знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби дошкільної освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку; види контролю за його перебігом.
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, виявляти національну й особистісну гідність, громадянську свідомість та активність.	ПРН 3	Знати традиційні та інноваційні технології організаційної діяльності в закладі дошкільної освіти за напрямами, обумовленими посадовими обов'язками керівника дошкільної освіти; особливості запровадження науково обґрунтованих нововведень в освітню сферу.
ЗК 2	Здатність цінувати та поважати різноманітність та багато культурність,	ПРН 4	Знати домінанти компетентнісної парадигми освіти, систему сучасних вимог та специфіку професійної діяльності організатора

	здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, без оцінювання іншої особистості; вирішувати конфліктні ситуації і надавати підтримку в нових, проблемних і кризових ситуаціях.		дошкільної та альтернативної дошкільної освіти, провідні ідеї вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оптимізації професійного самовдосконалення особистості конкурентного організатора дошкільної освіти.
ЗК 5	Здатність працювати в команді, ставити актуальні завдання, спрямовувати свої зусилля на досягнення цілей, вмотивовувати всіх суб'єктів соціальної взаємодії на їх розв'язання; будувати свою діяльність відповідно до моральних, духовних, етичних і правових норм, працюючи в команді, володіти навичками самоорганізації і саморегуляції	ПРН 5	Знати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність закладу дошкільної освіти; напрями діяльності (адміністративна, методична, контролююча, проектна, освітня, виховна, фінансово-господарська тощо) директора (завідувача) закладу дошкільної освіти, його функціональні обов'язки; права і обов'язки суб'єктів освітнього процесу; обсяг і функції роботи вихователя та інших працівників; умови функціонування закладу дошкільної та альтернативної дошкільної освіти.
ЗК 8	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Дотримання етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень дошкільної освіти на соціальну сферу.	ПРН 14	Використовувати комунікацію для задоволення потреби самовдосконалення, інтелектуального і культурного розвитку, реалізації самоосвітньої діяльності фахової спрямованості, відчувати потребу в систематичному підвищенні свого загальнокультурного і професійного рівня.
ЗК 9	Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; до керівництва якістю роботи, що виконується.	ПРН 6	Володіти законодавчою базою щодо завдань, цілей, засад функціонування дошкільної та альтернативної дошкільної освіти в Україні; визначати специфіку освітньої діяльності; демонструвати культуру організатора у реалізації принципів і функцій педагогічного керівництва.
ЗК 10	Здатність приймати обґрунтовані організаційні рішення в нестандартних ситуаціях і готовність нести за них відповідальність.	ПРН 16	Ефективно взаємодіяти з органами місцевого самоврядування; залучати до інноваційної діяльності однодумців, активізувати колектив професіоналів до продукування креативних ідей і їх успішного втілення, налагоджувати професійну комунікацію із загальноосвітніми закладами, забезпечуючи наступність і перспективність освіти.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 1	Здатність здійснювати прогностичні, планувально-організаційні функції в керівництві закладом дошкільної освіти. Визначати стратегічні лінії розвитку дошкільного закладу; визначати коло партнерів ЗДО, проводити з ними конструктивні переговори; організовувати командну роботу при вирішенні завдань	ПРН 17	Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію; володіти навичками самовдосконалення, використовувати механізм самооцінки власних досягнень в дослідницькій та організаційній діяльності.

	розвитку ЗДО; передбачати можливі ризики зовнішнього і внутрішнього характеру та завчасно уникати їх негативного впливу.		
ФК 2.	Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, володіти методами та формами методичної роботи, вміти створювати умови для безперервного навчання та ефективного підвищення кваліфікації педагогічних працівників дошкільних закладів.	ПРН 2	Знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби дошкільної освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку; види контролю за його перебігом.
ФК 3	Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних, науково обґрунтованих, традиційних та інноваційних засобів, методів, прийомів, технологій, створювати сприятливі умови для розвитку, навчання і виховання дітей.	ПРН 18	Критично оцінювати результати власної професійної діяльності, ініціювати і організовувати систематичне навчання і самоосвіту; реалізовувати у практичній діяльності сформованість високої світоглядної культури дошкільного працівника.
ФК 4	Здатність здійснювати моніторингову діяльність в керівництві закладами дошкільної освіти і системою дошкільної освіти, реалізовувати контрольно-оцінну та коригувальну функцію в діяльності закладу дошкільної освіти.	ПРН 17 ПРН 18 ПРН 19	Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію; володіти навичками самовдосконалення, використовувати механізм самооцінки власних досягнень в дослідницькій та організаторській діяльності. Критично оцінювати результати власної професійної діяльності, ініціювати і організовувати систематичне навчання і самоосвіту; реалізовувати у практичній діяльності сформованість високої світоглядної культури працівника. Формувати стратегію подолання проблем, володіти лідерськими якостями, здатністю ініціювати спільну роботу і брати на себе відповідальність за результати роботи команди, реалізацію прийнятих рішень.
ФК 7	Здатність співпрацювати з батьківською спільнотою, планувати та організовувати взаємодію дошкільного закладу і сім'ї; ефективно залучати батьків до керівництва закладом дошкільної освіти.	ПРН 10	Володіти уміннями і навичками забезпечення організації освітнього процесу з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу, варіативності тощо.
ФК 9	Здатність керувати роботою щодо кадрового забезпечення системи дошкільної освіти району (міста); здійснювати	ПРН 19	Формувати стратегію подолання проблем, володіти лідерськими якостями, здатністю ініціювати спільну роботу і брати на себе відповідальність за результати роботи

	аналіз якості забезпечення, підбір, розстановку працівників дошкільної освіти; сприяти підвищенню якості фахової підготовки працівників.		команди, реалізацію прийнятих рішень.
ФК 13.	Здатність вивчати запит населення щодо послуг альтернативної дошкільної освіти, сприяти вдосконаленню та розвитку мережі закладів альтернативної дошкільної освіти.	ПРН 15 ПРН 16	Вибудовувати конструктивну комунікативну стратегію взаємодії з педагогічними працівниками, надихати колег на пошук розвивальних можливостей і ресурсів щодо професійного вдосконалення, спрямованості на кар'єрне зростання та забезпечення конкуренції у сфері освітніх послуг. Ефективно взаємодіяти з органами управління і місцевого самоврядування; залучати до інноваційної діяльності однодумців, активізувати колектив професіоналів до продукування креативних ідей і їх успішного втілення, налагоджувати професійну комунікацію із загальноосвітніми закладами, забезпечуючи наступність і перспективність освіти.

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	**Результати навчання**			
	Знання	**Уміння**	**Комунікація**	**Автономність та відповідальність**
ІК	сучасні концепції методології науки, методи наукового дослідження, критерії науковості та вимоги щодо організації та аргументації дослідження, аналізу його результатів	організовувати пошукову навчально-пізнавальну діяльність; використовувати педагогічні інновації у власній професійній діяльності	використовувати комунікацію для задоволення потреби самовдосконалення, інтелектуального і культурного розвитку	ініціювати і організовувати систематичне навчання і самоосвіту
ЗК 1	знати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність закладу дошкільної освіти; напрями діяльності (адміністративна, методична, контролююча, проектна, освітня, виховна, фінансово-господарська тощо) директора (завідувача) закладу дошкільної освіти, його функціональні обов'язки	володіти законодавчою базою щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування дошкільної та альтернативної дошкільної освіти в Україні	відчувати потребу в систематичному підвищенні свого загальнокультурного і професійного рівня	формувати стратегію подолання проблем, володіти лідерськими якостями, здатністю ініціювати спільну роботу і брати на себе відповідальність за результати роботи команди, реалізацію прийнятих рішень
ЗК 2	особливості та	визначати специфіку	толерантно ставитися	реалізовувати у

	інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти	освітньої діяльності; демонструвати організаційну культуру у реалізації принципів і функцій педагогічного менеджменту	до думок і позицій інших; комунікувати та співпрацювати з представниками різних культур на засадах взаємоповаги й рівноправності	практичній діяльності сформованість високої світоглядної культури практика, науковця
ЗК 5	особливості запровадження науково обґрунтованих нововведень в освітню сферу	використовувати педагогічні інновації у власній професійній діяльності; вибудовувати перспективні стратегії розвитку регіональних моделей організації дошкільної та альтернативної дошкільної освіти	вибудовувати конструктивну комунікативну стратегію взаємодії з педагогічними працівниками, надихати колег на пошук розвивальних можливостей і ресурсів щодо професійного вдосконалення	реалізовувати у практичній діяльності сформованість високої світоглядної культури керівника, науковця
ЗК 8	знати традиційні та інноваційні технології організаційної діяльності в закладі дошкільної освіти за напрямами, обумовленими посадовими обов'язками в дошкільній освіті	послуговуватися принципом етичності використання інформації у навчально-методичній роботі та організаційній діяльності	використовувати комунікацію для задоволення потреби самовдосконалення, інтелектуального і культурного розвитку, реалізації самоосвітньої діяльності фахової спрямованості	володіти навичками самовдосконалення, використовувати механізм самооцінки власних досягнень в організаторській діяльності
ЗК 9	знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби дошкільної освіти; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку; види контролю за його перебігом	визначати напрямки професійної діяльності, її конкретні цілі і завдання на кожному етапі роботи, передбачати кінцевий результат; володіти методами визначення ефективності заходів, спрямованих на підвищення якості дошкільної освіти	налагоджувати професійну комунікацію із загальноосвітніми закладами, забезпечуючи наступність і перспективність освіти	критично оцінювати результати власної професійної діяльності, ініціювати і організовувати систематичне навчання і самоосвіту
ЗК 10	знати традиційні та інноваційні технології організаційної діяльності в закладі дошкільної освіти за напрямами, обумовленими посадовими обов'язками менеджера дошкільної освіти	чинники, що визначають успішність інноваційних процесів в дошкільній освіті; виявляти творчу індивідуальність у професійній діяльності та оптимізації діяльності закладів	активізувати колектив професіоналів до продукування креативних ідей і їх успішного втілення	використовувати механізм самооцінки власних досягнень в організації та керівництві; критично оцінювати результати власної професійної діяльності

		дошкільної та альтернативної дошкільної освіти		
ФК 1	знати домінанти компетентнісної парадигми освіти, систему сучасних вимог та специфіку професійної діяльності організатора дошкільної та альтернативної дошкільної освіти	проектувати педагогічну систему у професійній діяльності в закладі дошкільної освіти	вибудовувати конструктивну комунікативну стратегію взаємодії з педагогічними працівниками, надихати колег на пошук розвивальних можливостей і ресурсів щодо професійного вдосконалення	вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію
ФК 2	Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, володіти методами та формами методичної роботи, вміти створювати умови для безперервного навчання та ефективного підвищення кваліфікації педагогічних працівників дошкільних закладів.	Знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби дошкільної освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку; види контролю за його перебігом.	Визначати місце і функції дошкільної освіти та векторів її зв'язку з освітнім процесом у закладі загальної середньої освіти; виявляти творчу індивідуальність у професійній діяльності та оптимізації діяльності закладів дошкільної та альтернативної дошкільної освіти; вибудовувати перспективні стратегії розвитку регіональних моделей організації дошкільної та альтернативної дошкільної освіти.	Формувати стратегію подолання проблем, володіти лідерськими якостями, здатністю ініціювати спільну роботу і брати на себе відповідальність за результати роботи команди
ФК 3	знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби дошкільної освіти	використовувати педагогічні інновації у власній професійній діяльності; аналізувати сучасні тенденції нововведень в освітню сферу; чинники, що визначають успішність інноваційних процесів в дошкільній освіті	залучати до інноваційної діяльності однодумців, активізувати колектив професіоналів до продукування креативних ідей і їх успішного втілення	формувати стратегію подолання проблем, володіти лідерськими якостями
ФК 4	методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку;	визначати напрямки професійної діяльності, її конкретні цілі і завдання на кожному	ефективно взаємодіяти з органами місцевого самоврядування; налагоджувати професійну	критично оцінювати результати власної професійної діяльності, ініціювати і

	види контролю за його перебігом	етапі роботи, передбачати кінцевий результат; володіти методами визначення ефективності заходів, спрямованих на підвищення якості дошкільної освіти та організаційної діяльності	комунікацію із загальноосвітніми закладами, забезпечуючи наступність і перспективність освіти	організовувати систематичне навчання і самоосвіту
ФК 7	Здатність співпрацювати з батьківською спільнотою, планувати та організовувати взаємодію дошкільного закладу і сім'ї; ефективно залучати батьків до керівництва закладом дошкільної освіти.	проектувати педагогічну систему у професійній діяльності в закладі дошкільної освіти	Володіти уміннями і навичками забезпечення організації освітнього процесу з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу, варіативності тощо.	Толерантно ставитися до думок і позицій інших; комунікувати та співпрацювати з представниками різних культур на засадах взаємоповаги й рівноправності; залучати батьків, представників культурних національних товариств до спільної роботи з виховання та соціалізації дітей.
ФК 9	обсяг і функції роботи вихователя та інших працівників; знати традиційні та інноваційні технології організаційно-управлінської діяльності в закладі дошкільної освіти	визначати специфіку освітньої діяльності; демонструвати культуру керівника у реалізації принципів дошкільної освіти	будувати партнерську взаємодію та демонструвати гуманну поведінку з різними суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти	володіти лідерськими якостями, здатністю ініціювати спільну роботу і брати на себе відповідальність за результати роботи команди
ФК 13	особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти	Визначати місце і функції дошкільної освіти та векторів її зв'язку з освітнім процесом у закладі загальної середньої освіти; виявляти творчу індивідуальність у професійній діяльності та оптимізації діяльності закладів дошкільної та альтернативної дошкільної освіти; вибудовувати перспективні стратегії розвитку регіональних	вибудовувати конструктивну комунікативну стратегію взаємодії з педагогічними працівниками	використовувати механізм самооцінки власних досягнень в дослідницькій та керівній діяльності

		моделей організації дошкільної та альтернативної дошкільної освіти.		

4. ТЕМАТИЧНИй ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Законодавчі основи організації дошкільної освіти в Україні	4	2	2				6	1	1					10
2.	Структура та особливості організації діяльності закладу дошкільної освіти	4	2	2				8	1	1					10
3.	Концепції ефективного лідерства керівника освітнього закладу	4	2	2				8	1		1				12
4.	Нормативні та варіативні засади організації освітнього процесу в дошкільному закладі як вимога сучасності	4	2	2				8	1		1				12
5.	Методичні виміри організації освітньої діяльності з дітьми раннього і дошкільного віку	4	2	2				8	1	1					10
6.	Організація універсального середовища і керівництво діяльністю дошкільного закладу у контексті освіти сталого розвитку та інклюзії	4	2	2				8	1	1					10
7	Пріоритети організації освітньої діяльності в умовах закладів альтернативної	6	2	4				10	2		2				14

	дошкільної освіти														
	Проміжний контроль							4							4
	Разом:	30	14	16				60	8	4	4				82

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. *Законодавчі основи організації дошкільної освіти в Україні*

Мета навчальної дисципліни. Основні поняття: організація, організатор, організаторські здібності; заклад дошкільної освіти як організація; структура закладу дошкільної освіти; організація освітньої діяльності; керівництво дошкільною освітою; керівник-лідер дошкільної освіти.

Законодавство України як регулятор діяльності дошкільної освіти. Законодавчо-нормативні основи функціонування дошкільної освіти в Україні: Конституція України, Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Державні стандарти дошкільної освіти (БКДО), «Положення про заклад дошкільної освіти», освітні програми для дітей раннього і дошкільного віку, інструктивно-методичні рекомендації МОН України, наказ «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності». Основні завдання законодавства України в сфері дошкільної освіти: про забезпечення рівних прав дітей на освіту, обов’язковість освіти в старшому дошкільному віці, повноваження батьків щодо забезпечення розвитку дітей та інші. Міністерство освіти і науки України як центральний орган виконавчої влади України у царині освіти, науки, інновацій; департаменти та відділи дошкільної, початкової та спеціальної освіти; Український інститут розвитку освіти (УІРО) як нова структура в МОН України; організація дошкільної освіти на державному і місцевому рівнях. Формальні та альтернативні організації в системі освіти, регламентовані законодавством України. Особливості організації системи освіти в Україні та Європі (Фінляндія).

Тема 2. *Структура та особливості організації діяльності закладу дошкільної освіти*

Заклад дошкільної освіти (ЗДО) як основний складник першої ланки в освітній системі України. Сутність закладу дошкільної освіти як організації, що здійснює освітню діяльність, забезпечує догляд за дітьми та організовує їхню життєдіяльність, партнерські взаємодіє з батьками. Спільні риси організацій як об’єктів освіти, зовнішнє і внутрішнє середовище організації. Структура закладу дошкільної освіти, структурні підрозділи, їх роль і специфіка в організаційній, педагогічній та господарсько-побутовій діяльності закладу. Директор як керівник ЗДО, його повноваження (права і обов’язки). Організаційна свобода у впровадженні освітньої діяльності, у т.ч. інклюзивної освіти, виборі комплексних і парціальних програм, організації діяльності з дітьми на інтегрованих засадах. Фінансова і кадрова самостійність закладу дошкільної освіти. Академічна свобода як самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час

провадження педагогічної, науково-педагогічної, інноваційної діяльності. Дотримання порядку організації харчування дітей в дошкільному закладі (нові нормативи і режим харчування дітей; санітарний режим харчоблоку). Правила організації медичного обслуговування дітей, створення умов для медичної оздоровчої, лікувально-профілактичної, здоров'язбережувальної роботи.

Тема 3. *Концепції ефективного лідерства керівника освітнього закладу*

Порівняльний аналіз понять «керівник» і «лідер»; керівник-організатор і керівник-лідер в закладі дошкільної освіти. Концепції стилів керування: «Теорія Х» і «Теорія Y» Д. МакҐрегора. Інтелектуальні здібності та риси характеру ефективних лідерів (С. Соболь, В. Багацький). Двофакторна модель лідерства (США), протиріччя правильного стилю ефективного лідерства. Характеристика моделі «Шлях – мета» Р. Гауса і Т. Мітчелла та чотири типи поведінки лідера. Цикл менеджменту як керівництва організацією (планування, організація, мотивація, контроль). Типи діяльності лідерів (з питань людських ресурсів, лідер підприємець, лідер адміністратор, інструкційний лідер). Сучасні типи ефективних керівників і лідерів: трансакційні керівники; харизматичні лідери; лідери, які трансформують; інтерактивні лідери (В. Кравченко).

Тема 4. *Нормативні та варіативні засади організації освітнього процесу в дошкільному закладі як вимога сучасності*

Освітній процес в умовах ЗДО як цілісний процес взаємодії дорослих і дітей, що розвивається в часі, в рамках певної системи, носить особистісно-орієнтований характер. Нормативні засади освітнього процесу в дошкільному закладі: комплексні та парціальні програми (рекомендовані, схвалені МОНУ); інструктивно-методичні рекомендації МОНУ; методики окремих видів діяльності українських науковців; сучасні технології дошкільної освіти; інтеграція видів діяльності; баланс керованої і самостійної активності дітей. Діяльність інклюзивних груп як норма організаційної діяльності керівника закладу і педагогічного колективу. Вимоги до предметно-просторового середовища як універсального. Перевага непрямого, опосередкованого характеру навчання дітей. Партнерська взаємодія дорослого з дітьми як вимога сучасності. Варіативні засади організації освітнього процесу в дошкільному закладі: академічна свобода у виборі методик компетентнісного навчання, форм, методів, засобів навчання; кількість програм – за потребою і вибором педагогів; варіативні види діяльності згідно БКДО та за вибором дітей, батьків, педагогів; самостійний вибір тем для тематичного планування, методик і технологій. Варіативність планування в ЗДО як вибір ефективної та зручної форми для окремого педагога, як інструмент організації освітньої діяльності.

Тема 5. *Методичні виміри організації освітньої діяльності з дітьми раннього і дошкільного віку*

Відповідальність директора і вихователя-методиста ЗДО за організацію освітнього процесу з урахуванням принципів дошкільної освіти (дитиноцентризм, здоров'язбереження, інклюзія, розвивальне середовище і

навчання, особистісно-орієнтований підхід, суб'єкт-суб'єктна взаємодія). Забезпечення змісту дошкільної освіти відповідно до БКДО, дитячих видів діяльності; реалізація змісту згідно з освітніми програмами розвитку дітей та посібниками, схваленими МОНУ. В організації освітньої діяльності головні методичні виміри: провідний вид діяльності дітей; діяльнісний підхід; ігровий характер навчання; інтерактивні форми, методи, прийоми роботи з дітьми. Пріоритетні орієнтири для розвитку дітей: ранній вік – предметно-маніпулятивна і рухова діяльність, активне мовлення, відчуття і сприймання (емоційні, зорові, слухові, тактильні, ін.), культурно-гігієнічні навички; молодший дошкільний вік – предметно-практична діяльність, сенсорні еталони (колір, форма, розмір), мовлення, чуттєвий досвід взаємодії з оточенням (бачу, чую, відчуваю, дію); середній дошкільний вік – ігрова діяльність, активні рухи, граматична правильність мовлення, сюжетно-рольова гра творчого рівня; старший дошкільний вік – пізнавальна діяльність (природнича, комунікативно-мовленнєва, математична, експериментування, досліди, логічне мислення), фізична активність, творча діяльність (ігрова, конструювання, художньо-продуктивна мистецька – образотворча, художньо-мовленнєва, музична, танцювальна, театралізована), життєві компетентності, спілкування, національно-патріотичні почуття та соціальні навички.

Тема 6. *Організація універсального середовища і керівництво діяльністю дошкільного закладу в контексті освіти сталого розвитку*

Раціональне використання матеріально-технічної бази ЗДО для створення розвивального середовища згідно особистісно-зорієнтованого підходу до освіти дітей. Організаційна свобода ЗДО щодо поповнення й розвитку матеріальної бази на основі дидактичних, виховних, естетичних, санітарно-гігієнічних нормативів. Основні вимоги до освітнього предметно-просторового середовища ЗДО як універсального: сучасне, компетентнісно орієнтоване; змістовно насичене, готове до трансформації; багатофункціональне; варіативне; доступне, у т. ч. дітям з особливими освітніми потребами; безпечне, гігієнічне, комфортне; естетичне, функціонально надійне. В групах – осередки діяльності, ранкові зустрічі/ранкове коло, проблемно-пошукові ситуації, досліди, експерименти, створення умов і викликів для самостійної діяльності, індивідуальна робота з дітьми. Освіта сталого розвитку як міжнародний суспільний рух і концепція освіти; поняття сталого розвитку як економічної стабільності, екологічної цілісності та соціального благополуччя; завдання дошкільної освіти для забезпечення сталого розвитку. Керівництво діяльністю дошкільного закладу в контексті освіти сталого розвитку: створення відповідних умов, сприяння формуванню у дошкільників мотивації до дій і моделей поведінки, орієнтованих на сталий стиль життя.

Тема 7. *Пріоритети організації освітньої діяльності в умовах закладів альтернативної дошкільної освіти*

Поняття освітньої альтернативи як необхідності вибору між двома або кількома можливостями, що виключають одна одну, а також наявності

іншого варіанту для освіти. Альтернативна освіта як не інституціональна модель освіти, орієнтована на організацію освіти поза соціальними інститутами, освіта на «природі», за допомогою Internet, в умовах «відкритих шкіл», дистанційне навчання. Пріоритети в організації освітньої діяльності в умовах закладів альтернативної дошкільної освіти: індивідуальність дитини, креативний розвиток, стан здоров'я дитини, сімейні переконання, філософські та релігійні уподобання; формування звички робити вибір і нести за нього відповідальність; педагоги поділяють погляди батьків на альтернативний характер освіти. Лідерський характер керування альтернативним закладом дошкільної освіти. Інноваційний дизайн альтернативних моделей дошкільної освіти в багатокультурному просторі.

5.2. Тематика семінарських занять

Тема 1. Організації дошкільної освіти на основі законодавства України
Тема 2. Структура та особливості організації діяльності закладу дошкільної освіти.
Тема 3. Практичні аспекти концепцій ефективного лідерства керівника освітнього закладу.
Тема 4. Нормативні та варіативні засади організації освітнього процесу в дошкільному закладі як вимога сучасності.
Тема 5. Методичні виміри організації освітньої діяльності з дітьми раннього і дошкільного віку.
Тема 6. Організація універсального середовища і керівництво діяльністю дошкільного закладу в контексті освіти сталого розвитку.
Тема 7. Пріоритети організації освітньої діяльності в умовах закладів альтернативної дошкільної освіти.
Тема 8. Практичні інновації в організації освітньої діяльності закладів альтернативної дошкільної освіти.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних і семінарських занять	10/20	Конспект
2.	Виконання індивідуальних завдань: опрацювання наукових статей; опрацювання Законів та Інструктивно-методичних рекомендацій, літературних джерел; опрацювання е-ресурсу	20/20	Анотації наукових статей Тези Презентація
3.	Виконання творчого завдання: - розробити інтелектуальну карту в презентації, що відтворює розмаїття альтернативних видів освіти і особливостей їхньої організації; - запропонувати/розробити актуальний варіант альтернативної освіти та особливості керівництва таким закладом	26/38	Презентація, інтелектуальна карта
	Проміжний контроль	4/4	
	Разом	**60/82**	

Результати індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації орієнтовно 8-12 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: семінарські заняття, індивідуальні завдання.

6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота.

6.3. Форми підсумкового контролю: залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату, презентації.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка для заліку виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	**Оцінка за традиційною шкалою**	
	екзамен	**залік**
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
51-69	задовільно	
26-50	незадовільно	не зараховано
1-25		

Таблиця переведення середньозваженого балу за 100-бальною шкалою

100-бальна	***сер. бал***	***100-бальна***	***сер. бал***	***100-бальна***	***сер. бал***	***100-бальна***	***сер. бал***	***100-бальна***	***сер. бал***
100	4,97–5,00	**80**	4,10–4,14	**60**	3,10–3,14	**40**	2,25–2,29	**20**	1,15–1,20
99	4,94-4,96	**79**	4,05–4,09	**59**	3,05–3,09	**39**	2,20–2,24	**19**	1,09–1,14
98	4,91–4,93	**78**	4,00–4,04	**58**	3,00–3,04	**38**	2,15–2,19	**18**	1,03–1,08
97	4,87–4,90	**77**	3,95–3,99	**57**	2,96–2,99	**37**	2,10–2,14	**17**	0,97–1,02
96	4,84–4,86	**76**	3,90–3,94	**56**	2,93–2,95	**36**	2,05–2,09	**16**	0,91–0,96
95	4,80–4,83	**75**	3,85–3,89	**55**	2,90–2,92	**35**	2,00–2,04	**15**	0,85–0,90
94	4,76–4,79	**74**	3,80–3,84	**54**	2,87–2,89	**34**	1,95–1,99	**14**	0,79–0,84
93	4,72–4,75	**73**	3,75–3,79	**53**	2,84–2,86	**33**	1,90–1,94	**13**	0,73–0,78
92	4,68–4,71	**72**	3,70–3,74	**52**	2,81–2,83	**32**	1,85–1,89	**12**	0,67–0,72
91	4,64–4,67	**71**	3,65-3,70	**51**	2,78–2,80	**31**	1,80–1,84	**11**	0,61–0,66
90	4,60–4,63	**70**	3,60–3,64	**50**	2,75–2,77	**30**	1,75–1,79	**10**	0,55–0,60
89	4,55–4,59	**69**	3,55–3,59	**49**	2,70–2,74	**29**	1,69–1,74	**9**	0,49–0,54
88	4,50–4,54	**68**	3,50–3,54	**48**	2,65–2,69	**28**	1,63–1,68	**8**	0,43–0,48
87	4,45–4,49	**67**	3,45–3,49	**47**	2,60–2,64	**27**	1,57–1,62	**7**	0,37–0,42

86	4,40–4,44	**66**	3,40–3,44	**46**	2,55–2,59	**26**	1,51–1,56	**6**	0,31–0,36
85	4,35–4,39	**65**	3,35–3,39	**45**	2,50–2,54	**25**	1,45–1,50	**5**	0,25–0,30
84	4,30–4,34	**64**	3,30–3,34	**44**	2,45–2,49	**24**	1,39–1,44	**4**	0,19–0,24
83	4,25–4,29	**63**	3,25–3,29	**43**	2,40–2,44	**23**	1,33–1,38	**3**	0,13–0,18
82	4,20–4,24	**62**	3,20–3,24	**42**	2,35–2,39	**22**	1,27–1,32	**2**	0,07–0,12
81	4,15–4,19	**61**	3,15–3,19	**41**	2,30–2,34	**21**	1,21–1,26	**1**	0,01–0,06

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	**Критерії оцінювання навчальних досягнень**
5 балів	Студент/студентка у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та різнобічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним та оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Студент/студентка достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним і частково творчим способом, послуговується науковою термінологією. Утім при висвітленні деяких питань не вистачає належної глибини та аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності.
3 бали	Студент/студентка відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, відтворює основні схеми, таблиці, правила. Однак не виявляє глибокого, різнобічного аналізу, обґрунтування та аргументації, мало користується літературою, допускає істотні неточності.
2 бали	Студент/студентка не володіє навчальним матеріалом на належному рівні (достатньо), втім фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, розкриває зміст окремих теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Студент/студентка не може викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні неточності, відповідає на запитання, що потребують елементарної відповіді.
0 балів	Студент/студентка не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не відтворює зміст теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	**Максимальна кількість балів**
Анотування наукових джерел	5
Реферат (або розробка інтелектуальних карт)	5
Розробка соціально-педагогічного проекту	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання конспекту першоджерел є вільне орієнтування у першоджерелі, різнобічне розкриття змісту наукової літератури з курсу, наведення аргументів на підтвердження власних думок, здійснення аналізу та висновків. Критеріями оцінювання есе, анотацій наукових джерел є стисле відтворення прочитаної наукової статті, висвітлення основних положень змісту, різнобічний аналіз, обґрунтування та аргументація. Критеріями оцінювання реферату (або інтелектуальних карт) є самостійність та оригінальність дослідження, творче виконання завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу. Критеріями оцінювання презентації є відповідність її змісту теми, точне використання наукової термінології, наведення наочних аргументів на підтвердження власних думок, здійснення аналізу та висновків, академічність і оригінальність візуалізації презентації.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за виконання модульної контрольної роботи – 30 балів, а мінімальний порогів рівень за її виконання складає 6 балів. Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 5 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

Підсумкова оцінка з дисципліни (залік) виставляється за результатами поточного, проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти 0,7, 0,3).

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), презентації навчальних тем, веб-сервіси Zoom, Google Classroom, Google Meet.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Гончаренко С. Педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.

2. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять, назв / [упоряд. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова]. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. 324 с.

3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.

4. Закон України «Про дошкільну освіту». Київ: Ред. ж. «Дошкільне виховання», 2001. С. 4-33.

5. Інструктивно-методичні рекомендації МОН України «Щодо організації діяльності закладів освіти, що забезпечують здобуття дошкільної освіти у 2019/2020 навчальному році».

6. Інструктивно-методичні рекомендації МОН України «Про особливості організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2018/2019 навчальному році».

7. Інструктивно-методичні рекомендації МОН України «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році».

8. Книга керівника дошкільного навчального закладу / Упор. О.А. Копейкина, Л.В. Гураш. Харків: Торсінг плюс, 2006. 512 с.

9. Кононко О. Стратегічна мета виховання – життєва компетентність дитини // Дошкільне виховання. 1999. № 5. С. 3-6.

10. Кравченко В.О. Менеджмент: Навч. посіб. Одеса: Атлант, 2013. 165 с.

11. Крикун А. Підготовка вихователів до роботи з обдарованими дітьми // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2013. № 8. С.8-11.

12. Лист МОН України (від 14.02.2019 № 1/11-1491) «Щодо організації роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти».

13. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент: навч. посіб. / В.Е. Лунячек. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.

14. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти: Навч.-метод. посіб. / Кол. авт.: Шоутен Т., Даниленко Л. І., Зайченко О. І., Софій Н. З. К.: , 2008. 112 с.

15. Панасюк Т. Інноваційна діяльність дошкільного навчального закладу: основні поняття і зміст // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2014. № 7. С. 4-7.

16. Платонова А. Гігієнічні рекомендації щодо організації режиму роботи ДНЗ з короткочасним перебуванням дітей // Практика управління закладом освіти. 2009. № 8. С. 32-39.

17. Положення про дошкільний навчальний заклад // Освіта України. 2003. № 22. 25 березня. С. 3, 8. //Дошкільне виховання. 2003. № 5. С. 3-6.

18. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсаторного типу. Наказ МОН України № 240/165 від 27.03.2006 р. // Дошкільне виховання. 2006. № 6. С. 3-6.

19. Примірний Статут дошкільного навчального закладу // Дошкільне виховання. 2003. № 7. С. 22-27 //Інформаційний збірник МОН України. 2003. № 9. С. 14-18.

20. Про атестацію музичних керівників, інструкторів з фізкультури дошкільних навчальних закладів. Лист МОН України № 1/9-165 від 16.03.2009 р. // Практика управління закладом освіти. 2009. № 9. С. 92-95.

21. «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» від 6 вересня 2018 р. (№ 2541-VIII).

22. «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності». Наказ МОН України від 20.04.2015 № 446.

23. Соболь С.М., Багацький В.М. Менеджмент: навч.-мет. посіб. для сам. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2005. 225 с.

24. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи. К.: Рад. школа, 1988. 282с.

25. Янко О. В. Організаційно-педагогічні умови управління якістю роботи сучасного дошкільного навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою». Луганськ, 2009. 22 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Довідник керівника дошкільного навчального закладу. Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2007. 456 с.

2. Карамушка Л. М., Філь О. А. Формування конкурентоздатної управлінської команди (на матеріалі діяльності освітніх організацій): Монографія. Київ: Фірма«ІНКОС»,2007. 268 с.

3. Керівництво дошкільним навчальним закладом : Інформ.-метод. матеріали на допомогу керівникові ДНЗ / Упор. Н.Майор, Ю.Манилюк та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2006. 168с.

4. Лагодюк В. Ю. Дієве партнерство – успішна школа // Управління школою. 2017. № 10-12 (526-528) квітень. С.11-32.

5. Методичний кабінет у дитячому садку. Київ: Шк. світ, 2008. 128 с.

6. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Ч. 1. / Упор. Курочка Н.М., Омельяненко Н.В. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 248 с.

7. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Ч. 2. / Упор. Курочка Н.М., Омельяненко Н.В. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 216 с.

8. Організаційно-педагогічні аспекти діяльності нових типів дошкільних закладів / Укл. Лобас О.Я., Лаврентьєва Г.П., Бурова А.П. Київ: 1997.

Інформаційні ресурси

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf

Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1324-18

Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12

Кваліфікаційні характеристики посад педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів та установ освіти [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів : Наказ МОН України № 665 http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8456/8457/468632/

Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] // Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ МОН №912 від 01.10.10 р. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/

Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років : Проект [Електронний ресурс / Стратегічна дорадча група «Освіта» ; МОН України. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – http://www.nbuv.gov.ua/

Освітній портал «Педагогічна преса» http://pedpresa.ua/185635-osvityan-zaproshuyut-na-vseukrayinskyj-naukovo-praktychnyj-seminar-web-stem-shkola-2017.html

Центр інноваційної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.facebook.com/CentreInnovativeEducation/